

Rzeczpospolita
Polska

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

IBE

INSTYTUT
BADAŃ
EDUKACYJNYCH

Janina Stojak
Sylvia Żmijewska-Kwiręg

Warszawa, 03.12.2024 r.

JAK WSPIERAĆ UCZNIÓW W SAMODZIELNYM UCZENIU SIĘ?

Czy ocenianie wspiera samodzielne uczenie się?

ROZMOWA O OCENIANIU TO ROZMOWA O DOBRYM UCZENIU (SIĘ)

- Czym jest dla nas **OCENIANIE**?
- Dlaczego niemożliwe jest **UCZENIE SIĘ** bez oceniania?
- Co decyduje o tym, że ocenianie jest **ROZWOJOWE**?
- Jakie **STRATEGIE i SPOSOBY** oceniania wspierają uczenie się?
- Czy można **POLUBIĆ** ocenianie?

**JAK WSPIERAĆ UCZNIÓW
W SAMODZIELNYM UCZENIU SIĘ?**

POTRZEBY PSYCHOLOGICZNE A OCENIANIE

AUTONOMIA

- czego będę się uczyć i po co
- czy to się wiąże z moimi osobistymi celami
- o czym mogę decydować
- czy mogę odmówić / negocjować / poprawiać

KOMPETENCJA

- co już umiem a nad czym muszę pracować
- jak mogę to zrobić
- moja wiedza, umiejętności, strategie uczenia się
- czego mogę nauczyć innych i od innych

PRZYNALEŻNOŚĆ

- wspólne cele: szkolne i osobiste
- ocenianie w dialogu - partnerstwo, zaufanie, bezpieczeństwo
- wzajemna troska

**JAK WSPIERAĆ UCZNIÓW
W SAMODZIELNYM UCZENIU SIĘ?**

OCENIANIE JAKO UCZENIE SIĘ

Rozumienie **OCENIANIA KSZTAŁTUJĄCEGO**

OCENIANIE JAKO UCZENIE SIĘ, czyli...

Zanim rozpocznie się proces uczenia..., czyli

PRE WARUNKI

**JAK WSPIERAĆ UCZNIÓW
W SAMODZIELNYM UCZENIU SIĘ?**

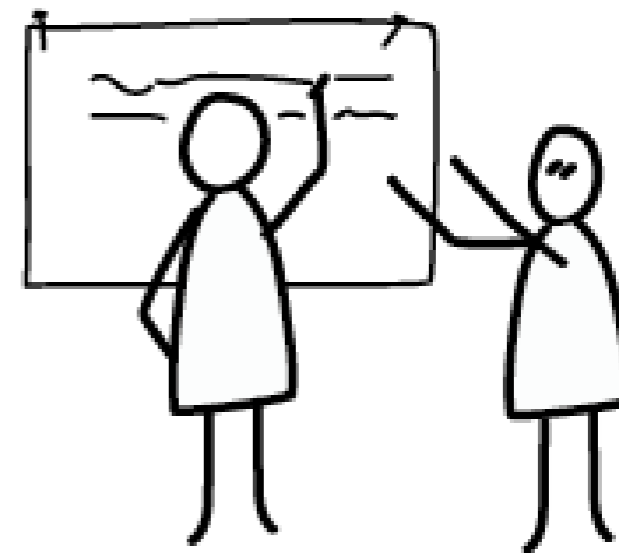

SKĄD WIEMY ŻE UCZEŃ SIĘ UCZY?

Monitorowaniu zaangażowania ucznia w uczenie się i efektów uczenia się służą dobrze zaprojektowane **lekcje z autonomiczną rolą ucznia w tym procesie.**

- projektowanie dobrych **sytuacji edukacyjnych** w klasie
- refleksja nad **autonomią ucznia** na lekcji - od planowania lekcji do podsumowania
- **odwrócone planowanie** - od podstawy programowej, poprzez sformułowanie celów i kryteriów sukcesu oraz zaplanowanie oceniania aż po przebieg lekcji
- **uniwersalne projektowanie w edukacji** czyli szkoła dostępna
- szybkie rozpoznawanie **zakłóceń** i świadome **diagnozowanie potrzeb**

KORZYŚCI: wzmocnienie pewności ucznia, że potrafi samodzielnie się uczyć.

**JAK WSPIERAĆ UCZNIÓW
W SAMODZIELNYM UCZENIU SIĘ?**

SKĄD WIEMY ŻE UCZEŃ SIĘ UCZY?

Planowanie i przygotowanie lekcji

Przyjęcie **perspektywy ucznia przed lekcją**

- czy ta lekcja będzie dla nich ciekawa
- co będzie łatwe, a co trudne
- jak ją uatrakcyjnić

Przyjęcie **perspektywy ucznia w trakcie lekcji**

- prezentacja celów i pytanie o zdanie
- prezentacja przebiegu lekcji i sprawdzanie jak mają się z nim uczniowie

Przyjęcie **perspektywy ucznia na koniec lekcji**

- informacja zwrotna dla nauczyciela
- pytanie o emocje
- pytania metapoznawcze

Zaproszenie do zaangażowania

Uruchamianie **wewnętrznych zasobów ucznia**

- możliwość wyboru lub odmowy
- budowanie na kompetencjach
- troska o ucznia i relację
- ciekawość
- powiązanie z celami osobistymi

Uzasadnienie **korzyści dla ucznia**

- po co to robimy
- jakie to ma znaczenie na przyszłość
- osadzenie w życiu

Monitorowanie zaangażowania i rozwiązywanie problemów

Przyjmowanie **negatywnych emocji**

- dostrzeganie ich
- poszukiwanie alternatyw

Używanie **nie naciskającego języka**

- pytanie o emocje
- wspólne poszukiwanie przyczyn niepowodzenia

Okazywanie **cierpliwości**

- czekanie na inicjatywę ucznia

**JAK WSPIERAĆ UCZNIÓW
W SAMODZIELNYM UCZENIU SIĘ?**

REFLEKSJA I METAPOZNANIE - pytania uruchamiające refleksję

Refleksja nad zadaniem i procesem uczenia się

- Co pomogło Ci zrozumieć ten temat?
- Która część zadania była dla Ciebie najtrudniejsza i jak sobie z nią poradziłeś?
- Jakie strategie zastosowałeś, aby rozwiązać ten problem?
- Co zrobiłbyś inaczej, gdybyś miał ponownie wykonać to zadanie?

Świadomość własnych strategii uczenia się

- Jakie sposoby uczenia się sprawdziły się u Ciebie najlepiej?
- Czy podczas pracy zauważyłeś, że coś Ci przeszkadzało? Jak to wpływało na Twoją koncentrację?
- Jakie pytania zadawałeś sobie, aby upewnić się, że dobrze rozumiesz materiał?
- Który moment w nauce sprawił, że poczułeś największy postęp?

Planowanie i wyciąganie wniosków

- Co zaplanujesz inaczej, przygotowując się do kolejnej lekcji lub sprawdzianu?
- Jakie kroki podjąłeś, aby poradzić sobie z trudnościami? Czy zadziałały?
- Jak możesz wykorzystać to, czego nauczyłeś się dzisiaj, w przyszłości?
- Czy znalazłeś nowe sposoby na efektywniejsze uczenie się? Jak?

Refleksja nad emocjami i motywacją

- Jakie emocje towarzyszyły Ci podczas wykonywania tego zadania?
- Co daje Ci największą satysfakcję w procesie uczenia się?
- Jak radzisz sobie z frustracją, gdy coś Ci nie wychodzi?
- Co motywowało Cię do kontynuowania pracy, mimo trudności?

REFLEKSJA I METAPOZNAWANIE

Metapoznanie jako warunek motywacji wewnętrznej, czyli uczenia się.

Rozwój świadomości metapoznawczej

- Jak oceniasz swój sposób myślenia w trakcie tego zadania?
Czy był wystarczająco efektywny?
- Czy potrafisz opisać, jak zmienia się Twoje rozumienie tego tematu?
- Jakie błędy popełniłeś i czego Cię one nauczyły?
- Jakie pytanie chciałbyś zadać sobie na początku kolejnej lekcji, aby lepiej się przygotować?

PYTANIE: PO CO? PO CO TO ROBIĘ?

INFORMACJA ZWROTNA A OCENIANIE

JAK INFORMACJA ZWROTNA POMAGA W ROZWOJU?

- Czyni proces uczenia się świadomym (autorefleksja).
- Dostarcza informacji.
- Daje docenienie.
- Kształtuje kulturę pracy z błędem.
- Pomaga się uczyć.
- Przyczynia się do kształcenia samodzielności i odpowiedzialności.
- Rozwija umiejętność komunikacji.

**JAK WSPIERAĆ UCZNIÓW
W SAMODZIELNYM UCZENIU SIĘ?**

INFORMACJA ZWROTNA A OCENIANIE

KIEDY INFORMACJA ZWROTNA MA SZANSĘ BYĆ ROZWOJOWĄ

- Odnosi się do pracy ucznia a nie do jego osoby.
- Jest konkretna – opiera się na kryteriach.
- Dostosowana do ucznia – uwzględnia poziom umiejętności i potrzeby ucznia.
- Systematyczna – jest bardziej relacją/dialogiem niż narzędziem.
- Angażująca – zachęca do przemyślenia działań i planowania kolejnych kroków.

**JAK WSPIERAĆ UCZNIÓW
W SAMODZIELNYM UCZENIU SIĘ?**

INFORMACJA ZWROTNA A OCENIENIE

CZTERY ODSŁONY INFORMACJI ZWROTNEJ

- Informacja zwrotna od nauczyciela do ucznia.
- Informacja zwrotna od ucznia do nauczyciela.
- Koleżeńska informacja zwrotna.
- Autorefleksja.

Informacja zwrotna to prezent. Dobrze jest otworzyć go z ciekawością, czyli podchodzić do każdej opinii z otwartym umysłem, bo mogą okazać się wartościowe.

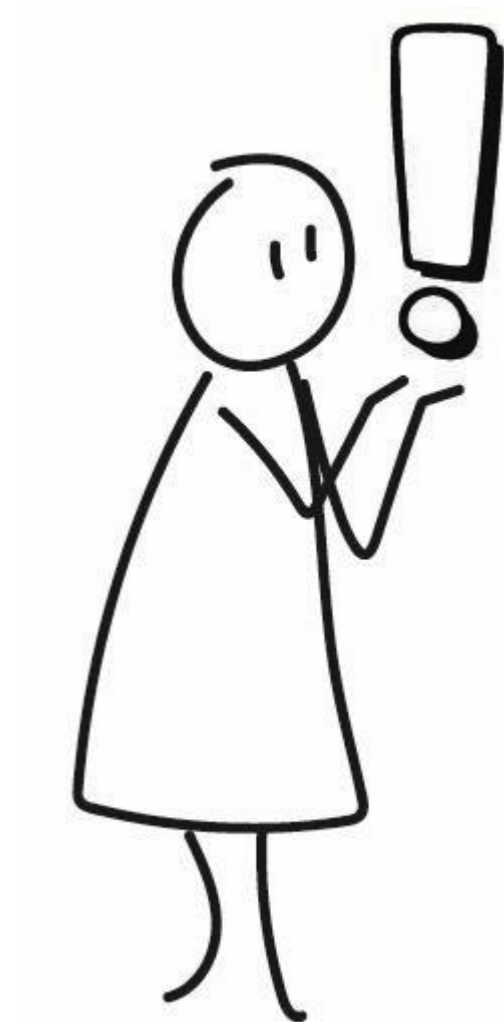
**JAK WSPIERAĆ UCZNIÓW
W SAMODZIELNYM UCZENIU SIĘ?**

PRACA Z BŁĘDEM TO TEŻ OCENIANIE

- Praca z błędem wzmacnia **metapoznanie** ucznia.
- Błąd jest szansę na **odkrycie błędnych założeń**, które są częścią naszego doświadczenia.
- Popęłniając i analizując błąd mamy szansę na opracowanie **nowych teorii, strategii, schematów, rozwiązań**.
- Praca z błędem to szansa, **by uczyć się czegoś nowego**.
- Błąd daje nam **wiedzę o uczeniu się ucznia**.
- Świadoma praca z błędem własnym nauczyciela i prowadzi do **doskonalenia warsztatu pracy**,
- Praca z błędem **wspiera autonomię, kompetencję i przynależność**

JAK WSPIERAĆ UCZNIÓW
W SAMODZIELNYM UCZENIU SIĘ?

PRACA Z BŁĘDEM TO TEŻ OCENIANIE

Bardzo dobry błąd. To celowe docenienie błędu ucznia.

Zielony i czerwony długopis. Używanie zielonego długopisu do wskazywania prawidłowo wykonanych elementów pracy ucznia.

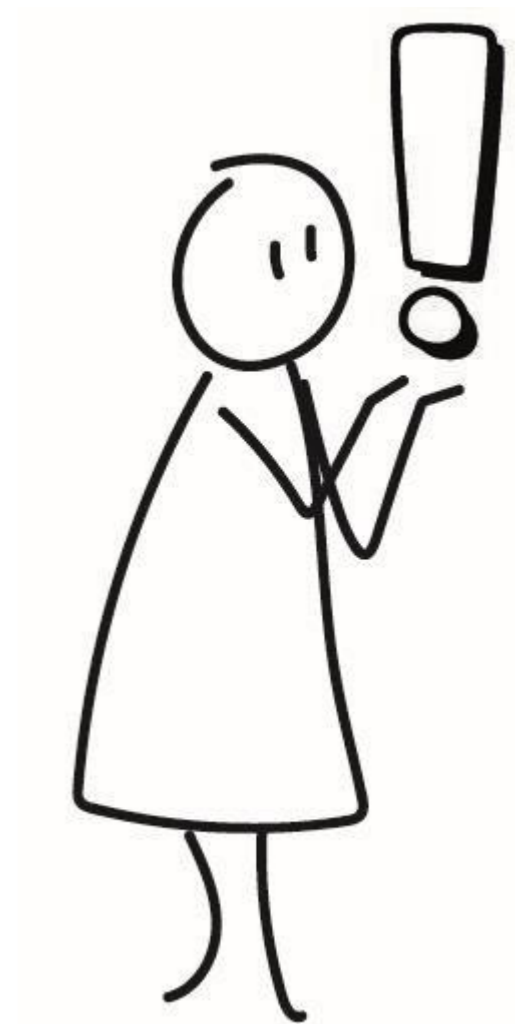
Wyjaśnij swój błąd. Zapraszamy ucznia do przedstawienia swojego toku rozumowania, aby odnaleźć miejsce, w którym powstał błąd.

Jak powstaje ten błąd. Nauczyciel omawia wyniki zadania, w którym większość uczniów popełniła błąd.

Znajdź błąd. Nauczyciel wskazuje miejsce, w którym uczeń popełnił błąd. Nie wyjaśnia, na czym on polega i prosi, aby uczeń przeanalizował to miejsce i wykonał działanie prawidłowo.

Rozmowa z uczniem na temat błędu. Pytamy ucznia o sposób dochodzenia do rozwiązania, a nie tylko o wynik: *Skąd wiesz, że to dobra odpowiedź?*

Wynegocjuj ocenę. Dajemy możliwość negocjowania oceny oraz prawo do rezygnacji z oceny, jeśli przystąpią do ponownego wykonania pracy.

**JAK WSPIERAĆ UCZNIÓW
W SAMODZIELNYM UCZENIU SIĘ?**

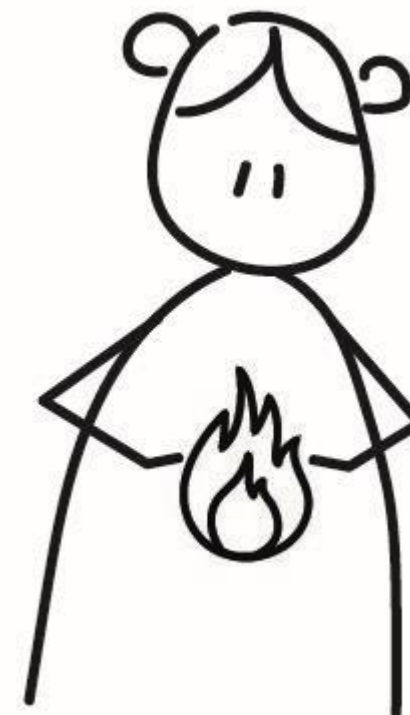

PODSUMOWANIE

- Zadbajmy o zauważanie i zaspokajanie potrzeb każdego ucznia.
- Doceńmy wagę budowania atmosfery przed i w trakcie uczenia się.
- Uczyńmy ocenianie sposobem na rozwój zamiast punktowania mierzenia, ważenia, porównywania.
- Współpracujmy, uczmy się nawzajem od siebie.
- Uruchamiamy refleksyjność i metapoznanie.
- Stosujmy ocenianie kształtujące.

**Nie mamy czasu na marnowanie czasu w szkole. Bo szkoła
NIE JEST PRZYGOTOWANIEM DO ŻYCIA – SZKOŁA JEST
ŻYCIEM!**

**JAK WSPIERAĆ UCZNIÓW
W SAMODZIELNYM UCZENIU SIĘ?**

Rzeczpospolita
Polska

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

IBE

INSTYTUT
BADAŃ
EDUKACYJNYCH

JAK WSPIERAĆ UCZNIÓW W SAMODZIELNYM UCZENIU SIĘ?

Instytut Badań Edukacyjnych
ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa
tel.: (22) 241 71 00, e-mail: ibe@ibe.edu.pl